

Psychospołeczne determinanty chorób układu krążenia i procesu starzenia. Badanie prospektywne kohorty mężczyzn i kobiet w wieku 60-84 lat

Starzenie się populacji jest problemem ogólnoswiatowym, który ma szczególne znaczenie w krajach Wschodniej Europy, w tym także w Polsce. Według rządowych szacunków, w roku 2050 około 1/3 polskiej populacji będzie w wieku 65 lat i powyżej, z czego 1/3 będzie miała 80 lub więcej lat. Ponadto, za niekorzystne zjawisko należy uznać występowanie i pogłębianie się znacznych regionalnych i społecznych różnic w stanie zdrowia i w długości życia. Wiele wskazuje na to, że tych różnic nie można w pełni wyjaśnić dostępnością do nowoczesnych metod leczenia. Nie są też satysfakcjonujące odwołania do zmian w uznanych determinantach zdrowia jak klasyczne czynniki ryzyka chorób układu krążenia. Uderzająca jest natomiast zbieżność czasowa zmian w długości życia w Polsce i w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej z polityczno-społeczno-ekonomicznymi przemianami po roku 1989. W badaniach przeprowadzonych w Polsce udało się wykazać, że zależności pomiędzy cechami psychicznymi, które odzwierciedlają tzw. stres psychospołeczny, a umieralnością z powodu chorób układu krążenia są co najmniej tak silne jak w przypadku od dawna uznanych czynników ryzyka jak np. palenie tytoniu, hipercholesterolemia czy nadciśnienie tętnicze. Te obserwacje wyznaczają zakres badań, które proponujemy i w których w sposób zintegrowany będziemy się starali określić jakie są psychiczne, społeczne i ekonomiczne, a także biologiczne determinanty starzenia się ze szczególnym uwzględnieniem współistnienia chorób przewlekłych w tym zwłaszcza chorób sercowo-naczyniowych. W ocenie starzenia się ze szczególną uwagą zostaną uwzględnione cechy neuropoznawcze i cechy związane z funkcjonowaniem fizycznym.

Głównym celem projektu jest określenie biologicznych i psychospołecznych determinantów chorób sercowo-naczyniowych i procesu starzenia się w dobrze zdefiniowanej polskiej populacji.

Zakładamy, że zanik wyższych funkcji poznawczych oraz funkcjonowania fizycznego jest szybszy w grupach o niższej pozycji społecznej i że różnice społeczne w procesie starzenia się mogą być przynajmniej częściowo wyjaśnione przez cechy psychiczne, zachowania zdrowotne oraz poprzez określenie związanych z nimi biomarkerów zaburzeń metabolicznych, a także obecność przewlekłych problemów zdrowotnych. Uważamy, że funkcjonowanie mózgu jest kluczowym czynnikiem, który pozwoli powiązać oddziaływanie zewnętrznych czynników społeczno-ekonomicznych z wewnętrznymi zaburzeniami metabolicznymi, które są związane z występowaniem schorzeń i które skracają czas starzenia się w zdrowiu.

Naszym celem jest rozpoznanie interakcji pomiędzy przewlekłymi schorzeniami, w tym przede wszystkim chorobami sercowo-naczyniowymi oraz czynnikami psycho-społeczno-ekonomicznymi, które wpływają na pogorszenie funkcji fizycznych i poznawczych oraz na przyspieszenie procesu starzenia się.

Proponowane badanie jest długofalowym badaniem prospektywnym, które zostanie przeprowadzone poprzez zebranie dodatkowych danych dla grupy ponad 7.000 osób przebadanych w latach 2002-2005. Dzięki temu będzie możliwe określenie indywidualnych trajektorii starzenia się w zdrowiu w okresie 15 lat. Lista cech, które będą określone przy pomocy wystandaryzowanych metod, jest długa i obejmuje informacje uzyskane z wywiadu przeprowadzonego przy pomocy skomputeryzowanego kwestionariusza, w tym dane dotyczące cech socjo-demograficznych, stanu zdrowia i zachowań zdrowotnych, czynników psychicznych oraz innych cech związanych ze zdrowiem psychicznym i jakością życia, a także dane uzyskane w czasie badania fizycznego obejmującego antropometrię, badanie funkcji oddechowych i parametrów sztywności naczyń. Przewiduje się także pobranie próbek krwi na badania biochemiczne.

W Europie Środkowo-Wschodniej w tym także w Polsce, wiedza na temat problemów zdrowotnych związanych ze starzeniem się nie jest pełna. Za ten niekorzystny stan odpowiada również brak długofalowych prospektywnych obserwacji nad procesem starzenia się. Przedstawiony projekt badawczy ma na celu wypełnienie tej luki. Projekt ma znaczny potencjał badawczy w zakresie problematyki determinantów chorób sercowo-naczyniowych, a także psychologii i socjologii starzenia się. Poza określeniem uwarunkowań psychospołecznych i ekonomicznych, wynikiem badań będzie wskazanie biologicznych, markerów zdrowego lub zaburzonego metabolicznie procesu starzenia się. Szczególnym wyzwaniem będzie stworzenie kompleksowego wielowymiarowego modelu starzenia się w zdrowiu. Uzyskanie takiej wiedzy ma kluczowe znaczenie dla prowadzenia polityki socjalnej i kształtowania strategii ochrony zdrowia, która ma na celu zachowanie funkcji poznawczych i fizycznych, a także wydłużenie życia w stanie zdrowia, zwiększenie satysfakcji życiowej i jakości życia u ludzi w wieku podeszłym.